

NJORD Latvija: Kā piedzīt parādu no Eiropas parādnieka Latvijas tiesā

Daudzas Latvijas kompānijas, kuras eksportē preces un pakalpojumus uz citām ES dalībvalstīm, ne reizi vien nokļūva nepatīkamā situācijā – Eiropas klienti nav maksājuši. Vienīgais risinājums šādā situācijā ir vērsties tiesā un saņemt tiesas nolēmumu par piespiedu piedziņu no parādnieka. Saskaņā ar ES Regulu Nr. 1215/2012 par īpašo jurisdikciju, šāds lēmums var tikt saņemts arī Latvijas tiesā, pat ja puses nav par to vienojušās iepriekš.

Rodoties strīdam, prasība, pēc vispārīga noteikuma, tiek iesniegta pēc atbildētāja atrašanās vietas. Eiropas mērogā, preču un pakalpojumu piegādātājam no Latvijas tas nozīmē, ka gadījumā, ja rodas problēma ar klientu vai pircēju (piemēram, nav veikta samaksa), prasība ir iesniedzama citas valsts tiesā. Juridisko pakalpojumu izmaksas (īpaši lietās, kas ir saistītas ar tiesvedību), ir ļoti grūti prognozējami. Advokāti parasti ņem par savu darbu stundas maksu. Turklāt, ja Latvijā ir iespējams atrast advokātu, kurš piekritīs pārstāvēt klienta intereses par 100 eiro stundā, citās Eiropas valstīs šī summa var sasniegt 500 eiro stundā un vairāk.

Saistībā ar iepriekš norādīto īpašu aktualitāti var būt īpašas jurisdikcijas iespējas, kuras ir paredzētas ES Regulā Nr. 1215/2012 (turpmāk - Regula). Šī Regula attiecas uz civillietām un komercietām, neatkarīgi no tā, kādā tiesā tās tiek izskatītas.

Vispārīgā jurisdikcija

Regula atstāj nemainīgu vispārīgo noteikumu – prasība pret atbildētāju, kura domicils (dzīvesvieta vai reģistrācijas vieta) ir noteiktajā dalībvalstī, ir iesniedzama šajā dalībvalstī.

Līgumiskā jurisdikcija

Ja puses ir nopietni izturējušas pret līguma slēgšanu ar partneri no Eiropas Savienības, tad jurisdikcijas un piemērojamās likumdošanu jautājumi parasti jau būs atrunāti līgumā un pusēm zināmi. Ja puses ir noteikušas jurisdikciju līgumā un šī jurisdikcija nav atzīstama par fiktīvu (piemēram, kad piegādātājs no Latvijas noslēdz līgumu ar pasūtītāju no Zviedrijas un nosaka, teiksim, Itālijas jurisdikciju, ar kuru šajā gadījumā nav nekādas saistības), lieta tiks izskatīta līgumā norādītajā tiesā. Izņemot fiktīvās jurisdikcijas gadījumus, līgumiskā jurisdikcija dod ļoti maz iespēju izmantot alternatīvo jurisdikciju.

Nav reti gadījumi, kad piegādātājs no Latvijas paraksta pasūtītāja iesniegto līgumu, "neuzmetot aci", rēķinoties ar pasūtītāja solīdumu. Šādā gadījumā pastāv liela varbūtība, ka, rodoties strīdam, viņu gaidīs pārsteigums līgumiskas jurisdikcijas veidolā. Šādu pārsteigumu novēršanai tam ir jābūt vienam no tiem aspektiem, kuriem ir jāpievērš uzmanība, slēdzot līgumu.

Īpašā jurisdikcija

Praksē itin bieži rodas situācijas, kad rakstveida līgums starp pusēm vispār netiek noslēgts (vai noslēgtajā līgumā strīdu izskatīšanas vieta nav norādīta). Šādā gadījumā ir piemērojama vispārīgā jurisdikcija (kura jau tika pieminēta augstāk) vai īpašā jurisdikcija.

Papildus vispārīgajai jurisdikcijai Regula paredz īpašo jurisdikciju gadījumā, ja starp pusēm ir noslēgts pirkuma (piegādes) līgums vai līgums par pakalpojumu sniegšanu (uzņēmumu). Īpašā jurisdikcija sniedz iespēju vērsties tās dalībvalsts tiesās, kuras teritorijā notika saistību izpilde (pēc saistības izpildes vietas).

Pirkuma (piegādes) līgumi

Noslēdzot pirkuma (piegādes) līgumu, saistību izpildes vieta ir vieta dalībvalstī, kurā prece tika piegādāta vai tai bija jābūt piegādātai. Saskaņā ar Regulu šī vieta ir nosakāma, tieši pamatojoties uz pušu noslēgto līgumu. Nacionālajai tiesai ir jāņem vērā visi attiecīgie līguma noteikumi un punkti, kuri ļauj noteikt piegādes vietu, tostarp termini un punkti, kas ir vispārārtzīti un piemērojami starptautiskajā komerciālajā lietošanā, kā Incoterms. Ja nav iespējams noteikt preces piegādes vietu, balstoties uz šādu pamatojumu, neatsaucoties uz līgumam piemērojamajām nacionālajām tiesībām, par šādu vietu ir uzskatāma vieta, kur notika fiziskā preču nodošana, kuras rezultātā pircējs saņēma vai tam bija jāsaņem faktiskā iespēja rīkoties ar šīm precēm.

Tādējādi, ja pārdevējs no Latvijas ir vienojies ar pircēju no citas Eiropas valsts, ka piegāde tiks veikta ar noteikumiem, ar kuriem piegādātāja saistības uzskatāmas par izpildītām, nododot preces Latvijas teritorijā, piemēram, Ex Works (EXW), Free Carrier (FCA), Free Alongside Ship (FAS), Free on Board (FOB), tad jebkādu pircēja pārkāpumu gadījumā šāds piegādātājs var iesniegt prasību tiesā Latvijas teritorijā.

Līgumi par pakalpojumu sniegšanu (uzņēmumu)

Noslēdzot līgumu par pakalpojumu sniegšanu (uzņēmumu), par saistības izpildes vieta uzskatāma vieta dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu pakalpojumi tika sniegti vai tiem bija jābūt sniegtiem.

Piemēram, ja izpildītājs no Latvijas sniedz pakalpojumus kompānijai vai fiziskajai personai, kura atrodas/dzīvo Eiropas Savienībā, daudzos gadījumos par vietu, kurā tika sniegti pakalpojumi, var tikt atzīta izpildītāja atrašanās vieta. Pakalpojumu klāsts praktiski nav ierobežots, tie var būt IT, mārketinga, banku, reklāmas, konsultāciju, grāmatvedības, aģentu, mākleri un citi pakalpojumi. Attiecīgi, ja šāds izpildītājs no Latvijas, piemēram, nokļūtu situācijā, kad pasūtītājs nav veicis samaksu, prasību par samaksas piedziņu varēs iesniegt Latvijā.

Nelikumīgas darbības un kvazidelikti

Īpašā jurisdikcija ir paredzēta arī nelikumīgu darbību jeb kvazideliktu gadījumos. Šīs lietas ir piekritīgas tās vietas tiesām, kurā iestājās vai varēja iestāties notikums, kas radīja zaudējumus.

NJORD birojam ir plaša pieredze tiesvedības jomā dažādās nozarēs, proti, intelektuālā īpašuma, kravas pārvadājumu, transporta un apdrošināšanas jomā. Mūsu komandai pievienojoties vecākajam juristam Eduardam Vaišļam, mēs šobrīd varam piedāvāt pilnu pakalpojumu klāstu tiesvedībā civiltiesību, administratīvo tiesību un krimināltiesību jomā (īpaši lietās, kas ir saistītas ar noziedzīgi iegūto mantu, naudas atmazgāšanu un amatpersonu veiktajiem noziegumiem). Mūs bieži iesaka un vēršas pie mums pēc palīdzības tieši kā pie speciālistiem tiesvedības jomā.

SERGEJS PETROVS
ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS,
PARTNERIS

(+371) 67 313 315
SP@NJORDLAW.LV

ANNA KOSINSKA
ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS,
VECĀKAIS JURISTS

(+371) 67 313 315
AK@NJORDLAW.LV